Romeo i Julia według Łodzi Kaliskiej

“R&J” to druga wywiedziona od Szekspira wystawa Łodzi Kaliskiej. Jednak w odróżnieniu od “Makbeta”, który składał się ze zdjęć dosłownie zainspirowanych kluczowymi scenami dramatu, tutaj literacki pierwowzór zdaje się być tylko pretekstem.

Cała wystawa polega na wydestylowaniu, a nawet czytelnym rozdzieleniu zasadniczych w dziele Szekspira kategorii: Miłości i Nienawiści.
Wszystkie prace mają jeden model kompozycyjny i znaczeniowy. W jego ramach każdy z trzech autorów buduje własne wypowiedzi.

Cała wystawa to podłużne pionowe kadry podzielone w pionie niejako na trzy części:
- Góra to alegoria miłości. Odwołująca się delikatnie do gestu dotyku z fresku Michała Anioła w Kaplicy Sykstyńskiej “Bóg ojciec i syn” - kulturowego archetypu ukazującego porozumienie i przekazywanie sobie energii, rodzaj boskiego zespolenia. Tutaj postacie (kobiety i mężczyźni) pędzą ku sobie i są ukazani tuż przed dotknięciem. Unoszą się i bujają w chmurach bezpiecznie i komfortowo otuleni obrusami obłoków, jakby zanurzeni w pierzynach - symbolu bezpieczeństwa.

- Potem następuje Niebo Błękitne.
- Dół obrazu to przedstawienie nienawiści, konfliktu, pola walki. Tutaj spotykamy agresję (społeczną i jednostkową), niepokój i strach.
Każdy z autorów inaczej to przedstawia. Czasem wygląda to tak, jakby toczyli między sobą walkę ilustracyjną i formalną. Wszyscy znakomicie posługują się fotografią, użyciem komputerowego przetworzenia oraz nakładaniem różnej proweniencji gestów plastycznych (od stempla, mazaka po akrylową malaturę).

- Janiak tworzy obrazy o alegoryczno - surrealistycznym odcieniu magicznie niepokojące (czasem odnoszące się do kulturowych archetypów np. filmów Lyncha). Innym razem do dziecięcych dowcipów rysunkowych sprawiających wrażenie nieporadnego buntu wobec zła kryjącego się w jednostkowych decyzjach polityków zamieniających się w realny koszmar tysięcy ludzi i rodzących strach u milionów - “rozrywających rzeczywistość”.

- Rzepecki tworzy “papierowość” konfliktu. Jego walczące strony często się śmieją, gesty mocowania są sztuczne, teatralne jakby autor nie wierzył w możliwość przekonywującego ukazania dramatu. Przecież, nazbyt wiele razy manipulowano społeczeństwami instrumentalnie używając przedstawień konfliktów lub fałszywych obrazów tragedii. Używa też obrazów kojarzących się z testami Rorschacha mających pomóc psychologowi w odkryciu naszych lęków, ale tak naprawdę będących przykładem bezsilności odczytywania zakamarków psychiki. Po części ucieka w obszary dalekowschodniego mistycyzmu.

- Świetlik jako fotograf wykorzystuje “mocne” dramatyczne zdjęcia również własne autoportrety, a następnie nakłada na nie mnogość drobnych elementów malarskich tworzących wirujące bliki, roje insektów. Poprzez maźnięcia i zamazania pędzlem udaje zamieć, kurz, wicher, krwawe niebo, jakby przedstawiał spadające na nas biblijne klęski. Siebie stawia w geście bezsilności.
Ukazanie we wszystkich pracach opresyjności strachu przed agresją, a nawet naszej nieumiejętności obrony przed nim jest poruszające. Strach pojawia się z paraliżującą siłą nawet gdy uciekamy przed tworzeniem scenariuszy co byśmy zrobili gdyby nastąpiła konieczność stawienia czoła agresji w realu, naprawdę.

Ta wystawa to nieznośna lekkość miłości i upiorny ciężar nienawiści.

Marek Janiak, kurator wystawy

Grupa artystyczna „Łódź Kaliska” należy do najważniejszych i najbardziej wyrazistych formacji w historii polskiej sztuki współczesnej. Powstała w 1979 roku jako reakcja na skostnienie oficjalnego życia artystycznego oraz dominujące wówczas modele awangardy. Od początku działalności artyści związani z Łodzią Kaliską konsekwentnie budowali własny język oparty na ironii, prowokacji, absurdzie, pastiszu oraz świadomym przekraczaniu granic między sztuką wysoką a kulturą popularną. Ich twórczość obejmuje fotografię, performance, film eksperymentalny, działania konceptualne, instalacje, happeningi, a także działalność wydawniczą i kuratorską.

Grupa powstała po usunięciu jej przyszłych członków z V Ogólnopolskich Fotograficznych Spotkań Młodych w Darłowie i szybko stała się jednym z najważniejszych środowisk niezależnej kultury artystycznej lat 80. W pierwszym okresie działalności Łódź Kaliska związana była z ruchem „Kultury Zrzuty”, współtworząc alternatywny obieg sztuki poza oficjalnymi instytucjami PRL. Szczególną rolę odegrał prowadzony przez grupę legendarny „Strych” w Łodzi — miejsce spotkań artystów, pokazów filmowych, performansów i niezależnych festiwali, w tym kolejnych edycji „Niemego Kina”, organizowanych w latach 1983–1985.

Pierwotny skład grupy tworzyli: Marek Janiak, Andrzej Kwietniewski, Adam Rzepecki, Andrzej Świetlik oraz Andrzej Wielogórski (Makary). W latach 1983 – 2019 z grupą współpracowała Zofia Łuczko, a w ostatnich latach również Sławek Bit, pełniący funkcję członka grupy. W listopadzie 2025 roku zmarł Andrzej Świetlik — wybitny fotograf i współtwórca wizualnej tożsamości Łodzi Kaliskiej. Obecnie, po odejściu Andrzeja Wielogórskiego (2025) oraz rozstaniu z Andrzejem Kwietniewskim (2007), grupę tworzą Marek Janiak i Adam Rzepecki.

Już pierwsze wystawy i działania grupy — m.in. „Forum Fotografii Ekspansywnej” (1979), „Performance dla fotografii” (1981) w Jaszczurowej Galerii Fotografii oraz „Siedem dni na stworzenie świata” (1981) w Krakowie — a także akcje realizowane podczas plenerów i wydarzeń niezależnych ujawniły charakterystyczny dla Łodzi Kaliskiej sposób myślenia o sztuce jako przestrzeni gry, prowokacji i demontażu obowiązujących konwencji.
W latach 80. grupa stała się jednym z symboli artystycznej kontrkultury. Wystawy takie jak „Pojazd” w legendarnej Małej Galerii w Warszawie (1984), „Nihilizm i Tajemnica” w warszawskiej Galerii Dziekanka (1985), „Pozdrawiamy Urzędników Sztuki” w Jaszczurowej Galerii Fotografii w Krakowie (1986), „Maszyny drżące, kominy dymiące” w Dziekance (1987), a także jubileuszowe prezentacje z okazji dziesięciolecia działalności grupy w 1989 roku ugruntowały jej pozycję jako jednej z najważniejszych formacji neoawangardowych w Polsce.

W latach 90. Łódź Kaliska rozwijała działalność performatywną i filmową, jednocześnie coraz wyraźniej wchodząc w instytucjonalny obieg sztuki. Istotnym wydarzeniem była wystawa „Muzeum Łódź Kaliska 1979–1991 — ujawnianie starych faktów” w Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski w Warszawie (1990), a także kolejne retrospektywy i prezentacje organizowane w Galerii FF, Muzeum Sztuki w Łodzi, BWA w Poznaniu oraz podczas festiwali międzynarodowych w Budapeszcie, Amsterdamie i Florencji.

Przełomowym momentem w działalności grupy było ogłoszenie na początku XXI wieku doktryny „New Pop” — autorskiej koncepcji artystycznej stanowiącej ironiczny komentarz do popkultury, reklamy i mechanizmów rynku sztuki. Z tego okresu pochodzą głośne projekty i wystawy, m.in.

„Gorset – New Pop”, „Projekt Godło”, „Tryumf – New Pop”, „Łódź Kaliska Forever”, „Egocentryczne, niemoralne, przestarzałe” oraz „Niech sczezną mężczyźni”, prezentowane m.in. w Zachęcie, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski, Atlasie Sztuki, Muzeum Sztuki w Łodzi oraz licznych galeriach w Polsce i za granicą.

Do najważniejszych wystaw retrospektywnych należą: „Prawdziwa historia grupy artystycznej Łódź Kaliska (1979–1995)” w Państwowej Galerii Sztuki w Sopocie (2005), „Prawdziwa Historia Łodzi Kaliskiej” w Muzeum Sztuki w Łodzi, „Szczerość i blaga. Etyka prac Łodzi Kaliskiej w latach 1979–1989” w Muzeum Sztuki w Łodzi (2009), „30 lat Łodzi Kaliskiej” w Galerii Bielskiej BWA, „Czkawka” w Mazowieckim Centrum Sztuki Współczesnej Elektrownia (2020), a także liczne prezentacje jubileuszowe organizowane z okazji 40- i 45-lecia działalności grupy.

Twórczość Łodzi Kaliskiej była wielokrotnie prezentowana w najważniejszych polskich instytucjach sztuki współczesnej, m.in. w Muzeum Sztuki w Łodzi, Zachęcie, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski, Bunkrze Sztuki, Atlasie Sztuki, Galerii Arsenał, Galerii FF oraz podczas Fotofestiwalu w Łodzi. Grupa uczestniczyła również w licznych prezentacjach międzynarodowych — m.in. w Amsterdamie, Budapeszcie, Wilnie, Montélimar i Florencji.

Łódź Kaliska pozostaje zjawiskiem wyjątkowym — formacją, która przez ponad cztery dekady konsekwentnie podważała obowiązujące hierarchie estetyczne i społeczne, tworząc jeden z najbardziej rozpoznawalnych i bezkompromisowych projektów artystycznych polskiej kultury współczesnej.

Wystawa czynna w godz. 18-19 lub na telefon: Adam Klimczak 793 434 420